

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-25/08/MSK

Warszawa, dn. 10 grudnia 2008 r.

DECYZJA Nr RWA - 56/2008

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Paulinie Petrykat – Żmijewskiej, Helenie Olkuckiej i Robertowi Olkuckiemu - wspólnikom spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzących Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Chatka Puchatka” w Legionowie, uznaje się, że działanie polegające na stosowaniu postanowień zawartych we wzorcu umownym o nazwie „Umowa o przyjęcie do Przedszkola” o treści:

1. „Wysokość czesnego może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta” (§ 7 ust. 7 wzorca umowy),
2. „Stawka żywieniowa może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta” (§ 8 ust. 2 wzorca umowy),

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 września 2008 r.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Warszawie w ramach zaplanowanego badania wzorców umów, stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług przedszkolnych, przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. RWA-402-1/08/MSK) mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w formie

niepublicznych przedszkoli mających siedzibę na terenie objętym właściwością miejscową Delegatury.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wystąpił m.in. do Niepublicznego Przedszkola „Chatka Puchatka” z siedzibą w Legionowie o przesłanie wszelkich wzorców umownych stosowanych przez przedmiotową placówkę w obrocie z klientami - rodzicami dzieci korzystających z usług placówki. W odpowiedzi na wezwanie przedsiębiorcy - Paulina Petrykat - Żmijewska, Helena Olkucka i Robert Olkucki - wspólnicy spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzący Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Chatka Puchatka” w Legionowie przedstawili m.in. wzór „Umowy o przyjęcie do Przedszkola” zawieranej z rodzicem/opiekunem dziecka.

Analiza przedmiotowej umowy wykazała, iż Przedsiębiorcy w stosunkach z konsumentami posługują się wzorcem umownym zawierającym w swojej treści niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: rejestr niedozwolonych klauzul umownych).

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2008 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem, iż stosowanie przez Paulinę Petrykat – Żmijewską, Helenę Olkucką i Roberta Olkuckiego - wspólników spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzących Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Chatka Puchatka” z siedzibą w Legionowie, postanowień zawartych we wzorcu umownym o nazwie „Umowa o przyjęcie do Przedszkola” o treści:

1. „Wysokość czesnego może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta” (§ 7 ust. 7 wzorca umowy),
2. „Stawka żywieniowa może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta” (§ 8 ust. 2 wzorca umowy),

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając Przedsiębiorców o wszczęciu przedmiotowego postępowania, Prezes UOKiK w Warszawie wezwał ich również do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu tego postępowania oraz do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów i informacji.

Pismem z dnia 9 maja 2008 r. Przedsiębiorcy ustosunkowali się do zarzutów postawionych przez Prezesa UOKiK i przekazali żądane informacje. Wskazali jednocześnie, że uznają postawione przez Prezesa UOKiK zarzuty i w związku z tym odstępuje od stosowania niedozwolonych postanowień umownych. Dalszych informacji niezbędnych dla oceny sprawy Przedszkole udzieliło w pismach z dnia 19 maja 2008 r. i z dnia 4 sierpnia 2008 r.

Pismem z dnia 8 października 2008 r. Przedsiębiorcy zostali zawiadomieni o zamknięciu postępowania dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Mimo stosownego zawiadomienia, strony

niniejszego postępowania nie skorzystały z uprawnień do zapoznania się z całością akt sprawy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Paulina Petrykat – Żmijewska, Helena Olkucka i Robert Olkucki - wspólnicy spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Przedsiębiorcy prowadzą Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka” z siedzibą Legionowie. Przedsiębiorcy ci są założycielami przedszkola w rozumieniu art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst. jedn. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

Przedsiębiorcy w stosunkach z konsumentami posługują się wzorcem umownym w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.) zatytułowanym „*Umowa o przyjęcie do Przedszkola*”.

Po przeprowadzeniu analizy tego wzorca Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajdują się postanowienia o treści zbieżnej z treścią postanowień wpisanych już do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W § 7 ust. 7 wzorca umowy stosowanego przez Niepubliczne Przedszkole „*Chatka Puchatka*” znajduje się postanowienie o treści: *Wysokość czesnego może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta*”

Z kolei w § 8 ust. 2 przedmiotowego wzorca umowy znajduje się postanowienie: „*Stawka żywieniowa może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta*”.

Do rejestru niedozwolonych klauzul umownych zostały wpisane następujące postanowienia:

1. „*Wysokość odpłatności ustala dyrektor placówki w oparciu o kalkulację kosztów bieżących. Odpłatność może ulec zmianie w ciągu roku szkolnego*” - postanowienie uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów 6 lipca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 60/05) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 848.
2. „*Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia*” - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 20/05) przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod nr 643.

Przedsiębiorcy ustosunkowując się pismem z dnia 9 maja 2008 r. do sformułowanych przez Prezesa Urzędu zarzutów podnieśli, iż odstępują od stosowania niedozwolonych postanowień umownych. Przedsiębiorcy poinformowali, iż nie było ich intencją zawieranie umów sprzecznych z dobrymi obyczajami i naruszających interesy konsumentów. Jednocześnie Przedsiębiorcy wskazali, iż każdy zamiar zmiany wysokości czesnego był podawany do wiadomości rodziców z co najmniej miesięcznym wyprzedzeniem i oczywistym był fakt uprawnienia rodziców do rozwiązania umowy, w sytuacji gdyby nie odpowiadały im nowe warunki umowy. Przedsiębiorcy wskazali, iż zakwestionowanym przez Prezesa UOKiK wzorcem umowy posługiwali się od 2007 r. i w oparciu o ww. wzorzec podpisali około trzydzieści umów.

Pismem z dnia 19 maja 2008 r. Przedsiębiorcy złożyli dalsze wyjaśnienia w sprawie. Przekazali nowo opracowany wzór umowy, w którym treść kwestionowanego postanowienia § 7 ust. 7 otrzymała brzmienie: „*Wysokość czesnego może ulec zmianie, w okresie, na który umowa została zawarta. Rodzicowi przysługuje wówczas prawo odstąpienie od umowy*”

w terminie 1 miesiąca od powiadomienia go przez Przedszkole o zmianie wysokości czesnego. Prawo to Rodzic wykonuje poprzez złożenie na piśmie oświadczenia o odstąpieniu od umowy.” Treść kwestionowanego postanowienia § 8 ust. 2 otrzymała natomiast brzmienie: „Stawka żywieniowa może ulec zmianie, w okresie, na który umowa została zawarta. Rodzicowi przysługuje wówczas prawo odstąpienie od umowy w terminie 1 miesiąca od powiadomienia go przez Przedszkole o zmianie wysokości czesnego. Prawo to Rodzic wykonuje poprzez złożenie na piśmie oświadczenia o odstąpieniu od umowy.” Przedsiębiorcy wskazali, iż od dnia 19 maja 2008 r. zawierają umowy wyłącznie w oparciu o nowy wzór umowy. Pismem z dnia 4 sierpnia 2008 r. Przedsiębiorcy wyjaśnili, że dotychczas obowiązujące umowy, w związku z tym, że zostały zawarte na okres od dnia 1 września 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r., wygasają w dniu 31 sierpnia 2008 r. Przedsiębiorcy wskazali, iż rodzice dotychczas uczęszczających do przedszkola dzieci otrzymali nowe wzory umów, które wejdą w życie w dniu 1 września 2008 r. tj. będą miały zastosowanie w roku szkolnym 2008/2009.

Przeprowadzona przez Delegaturę UOKiK w Warszawie analiza nowo opracowanego przez Przedsiębiorców wzorca umowy wykazała, iż nie zawiera on już w swojej treści postanowień wskazanych w sentencji niniejszej decyzji.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W przedmiotowej sprawie stronami, wobec których zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, są Paulina Petrykat – Żmijewska, Helena Olkucka i Robert Olkucki - wspólnicy spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzący Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka” w Legionowie.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej; b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu; c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji; d) związek przedsiębiorców (...). Zgodnie zaś z art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, za

przedsiębiorców uznaje wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej).

Paulina Petrykat – Żmijewska, Helena Olkucka i Robert Olkucki - wspólnicy spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie prowadzą we własnym imieniu działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej.

Nie ulega zatem wątpliwości, iż Paulina Petrykat – Żmijewska, Helena Olkucka i Robert Olkucki posiadają status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, „zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, przez które - stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 - rozumie się „godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie Przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy co do zasady wynika z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących, niemniej należy wskazać, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku identyfikuje wprost określone działanie jako bezprawne, a mianowicie działanie przedsiębiorcy polegające na

stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 (obecnie: art. 24 ust. 2) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes”* (H. Ciepła w: *„Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.”* T. II, wydanie 3, s. 249). Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distigente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”*. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonych wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści, nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażen, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien*

być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame” (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

W § 7 ust. 7 wzorca umowy stosowanego przez Niepubliczne Przedszkole „Chatka Puchatka” znajduje się postanowienie o treści: *Wysokość czesnego może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta*”

Z kolei w § 8 ust. 2 przedmiotowego wzorca umowy znajduje się postanowienie: *„Stawka żywieniowa może ulec zmianie w okresie, na który umowa została zawarta”*.

Z analizy rejestru klauzul abuzywnych wynika, że zostało do niego wpisanych co najmniej kilka klauzul dotyczących możliwości podniesienia ceny przez przedsiębiorcę po zawarciu umowy z konsumentem.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 5 października 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 20/05) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”* (wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod nr 643). W uzasadnieniu przedmiotowego wyroku Sąd uznał, iż postanowienie to wypełnia znamiona abuzywnej klauzuli określonej w art. 385³ pkt 20 k.c. Sąd zważył, że *„O ile pozwana szkoła ma pełne prawo do podwyższenia wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, o tyle studentowi (konsumentowi) powinno być zagwarantowane prawo do odstąpienia od zawartej umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. Wzorzec, którym posługuje się pozwana takiego uprawnienia dla studenta nie przewiduje. Nie można uznać za słuszny argument pozwanej, że problem ten rozwiązuje prawo studenta do rozwiązania umowy w każdym czasie zgodnie z § 9 wzorca umowy. W takim przypadku student do momentu rozwiązania umowy zmuszony byłby do ponoszenia opłaty w podwyższonej wysokości.”*

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 6 lipca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 60/05) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Wysokość odpłatności ustala dyrektor placówki w oparciu o kalkulację kosztów bieżących. Odpłatność może ulec zmianie w ciągu roku szkolnego”* (wpisane pod nr 848 do rejestru). Sąd uznał, iż postanowienie to narusza art. 385³ pkt 20 k.c., gdyż przewidując możliwość podniesienia ceny Szkoła nie przewidziała możliwości odstąpienia od umowy przez konsumenta. Przepis art. 385³ pkt 20 k.c. stanowi natomiast, iż za niedozwolone postanowienia umowne uważa się te postanowienia, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określania lub podwyższania ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

W opinii Prezesa Urzędu, tożsamość porównywalnych klauzul tj. klauzul stosowanych przez Przedszkole i powyżej wymienionych klauzul wpisanych do rejestru jest oczywista. Wszystkie przewidują możliwość zmiany przedsiębiorcą wysokości ceny świadczenia bez przyznania z tego tytułu konsumentowi możliwość odstąpienia od umowy. Tym samym przyznając prawo Przedsiębiorcy do podwyższenia ceny bez przyznania konsumentowi prawa do wypowiedzenia umowy naruszają art. 385³ pkt 20.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu uznał, że kwestionowane postanowienia § 7 ust. 7 i § 8 ust. 2 wzorca umowy stosowanego przez Przedszkole „Chatka Puchatka” - pomimo, że nie są literalnie identyczne z zapisami przytoczonych postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych, wywierają takie same jak one skutki dla konsumenta. Postanowienia stosowane przez Przedszkole oraz zapisy uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne są tożsame w swojej treści i skutkach prawnych, bowiem uprawniają przedsiębiorcę do podwyższenia

ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Należy przy tym dodać i podkreślić, iż przytoczone wyżej postanowienia, będące przedmiotem oceny Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dotyczyły również usług o charakterze edukacyjnym – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie.

Uznanie, iż postanowienie umowne stosowane w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorcę są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przesądza o bezprawności tego działania. Jak wskazano bowiem powyżej, art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Dla stwierdzenia przez Prezesa Urzędu stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywiście jest bowiem, iż działanie Przedsiębiorców jest skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających z Niepublicznym Przedszkolem „Chatka Puchatka” umowy o świadczenie usług przedszkolnych. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Przedszkola narusza zbiorowy interes konsumentów.

Wykazanie, iż działanie Niepublicznego Przedszkola „Chatka Puchatka” ma charakter bezprawny i narusza zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działanie to ma charakter praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania administracyjnego Przedsiębiorcy wskazali, iż podjęli działania zapobiegające stwierdzonemu naruszeniu poprzez opracowanie nowego wzorca umowy. Przedsiębiorcy zmienili kwestionowany § 7 ust. 7, który otrzymał brzmienie: *„Wysokość czesnego może ulec zmianie, w okresie, na który umowa została zawarta. Rodzicowi przysługuje wówczas prawo odstąpienie od umowy w terminie 1 miesiąca od powiadomienia go przez Przedszkole o zmianie wysokości czesnego. Prawo to Rodzic wykonuje poprzez złożenie na piśmie oświadczenia o odstąpieniu od umowy.”* Treść kwestionowanego postanowienia § 8 ust. 2 otrzymała zaś brzmienie: *„Stawka żywieniowa może ulec zmianie, w okresie, na który umowa została zawarta. Rodzicowi przysługuje wówczas prawo odstąpienie od umowy w terminie 1 miesiąca od powiadomienia go przez Przedszkole o zmianie wysokości czesnego. Prawo to Rodzic wykonuje poprzez złożenie na piśmie oświadczenia o odstąpieniu od umowy.”* Nowoopracowany wzorzec umowny niezawierający postanowień wskazanych w sentencji niniejszej decyzji, został wprowadzony do obrotu konsumenckiego w dniu 1 września 2008 r. Przedsiębiorcy wskazali także, iż dotychczas obowiązujące umowy zostały zawarte na okres od dnia 1 września 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. Przedsiębiorcy oświadczyli jednocześnie, iż rodzice dzieci

uczęszczających do przedszkola otrzymali do podpisu nowe umowy, które weszły w życie 1 września 2008 r.

Przepis art. 27 ust. 2 ww. ustawy stanowi, iż w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Dla uznania, iż Przedszkole zaniechało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, koniecznym jest wykazanie, iż umożliwiło ono konsumentom, którzy zawarli umowy na podstawie wzorca zawierającego klauzule niedozwolone, podpisanie aneksu wprowadzającego w miejsce tych klauzul zapisy zgodne z prawem, a tym samym zmianę obowiązującego wzorca umowy na niezawierający postanowień naruszających prawa i interesy konsumentów. Dopiero udowodnienie, że Przedsiębiorca zapewnił konsumentom możliwość usunięcia niedozwolonych zapisów, bądź ich zastąpienia postanowieniami zgodnymi z prawem lub też faktu wygaśnięcia umów zawierających klauzule abuzywne, pozwoliłoby na stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Zgromadzony materiał dowodowy w niniejszej sprawie daje podstawy do takiego stwierdzenia. Przedszkole od dnia 19 maja 2008 r. zaczęło wykorzystywać nowy wzór umowy przy zawieraniu umów z konsumentami, a z dniem 31 sierpnia 2008 r. przestały obowiązywać umowy zawierające zapis zakwestionowany w pkt I i II sentencji decyzji. Zatem wobec faktu wprowadzenia do obrotu nowo opracowanego wzorca umowy niezawierającego niedozwolonej klauzuli jak i faktu wygaśnięcia umów zawierających klauzulę abuzywną za uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechania jej stosowania z dniem 1 września 2008 r.

Wobec stwierdzenia stosowania w niniejszej decyzji przez Paulinę Petrykat – Żmijewską, Helenę Olkucką i Roberta Olkuckiego - współników spółki cywilnej „Milenium” s.c. z siedzibą w Legionowie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zauważyć, że w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewidziana została możliwość nałożenia przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę stosującego taką praktykę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara ta ma charakter fakultatywny, co oznacza, iż o celowości jej nałożenia Prezes Urzędu rozstrzyga każdorazowo biorąc pod uwagę okoliczności naruszenia przepisów ustawy.

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne odstąpienie od nałożenia kary. Podejmując taką decyzję Prezes Urzędu wziął pod uwagę następujące okoliczności. Zachowanie Przedsiębiorców nie było działaniem umyślnym i wynikało z braku świadomości stosowania w wykorzystywanym wzorcu umownym klauzuli abuzywnej wpisanej do rejestru. Naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez tych przedsiębiorców miało miejsce po raz pierwszy. Ponadto, odstępując od wymierzenia kary, Prezes Urzędu wziął także pod uwagę ograniczony zakres działania przedsiębiorców i aktywne współdziałanie Przedsiębiorców z Prezesem UOKiK w trakcie postępowania, w szczególności dostarczanie wyczerpujących wyjaśnień w terminach wyznaczonych przez Prezesa Urzędu. Przy tym należy wskazać, iż Przedsiębiorcy po uzyskaniu od Prezesa Urzędu informacji o podejrzeniu stosowania przez nich we wzorcu umownych postanowień wpisanych do rejestru niezwłocznie podjęli działania umożliwiające stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki.

Biorąc pod uwagę powyższe – w ocenie Prezesa Urzędu – mimo nienałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przedsiębiorca ten nie dopuści się w przyszłości stosowania analogicznych praktyk. Zdaniem Prezesa Urzędu, sam fakt wydania przedmiotowej decyzji odniesie wystarczający skutek wychowawczy na przyszłość.

W związku z powyższym, orzeka się jak sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymuje:

Pani

Aurelia Koksztys - Łuć

Pełnomocnik Pauliny Petrykat - Żmijewskiej, Heleny Olkuckiej i Roberta Olkuckiego - wspólników spółki cywilnej „Milenium” s.c prowadzących Przedszkole Niepubliczne „Chatka Puchatka” z siedzibą w Legionowie

Adwokacka Spółka Partnerska

Łuć, Nachmann, Nowakowski i Koksztys

ul. Grottgera 12/1

58-500 Jelenia Góra